

Список використаних джерел:

1. Недря К.М. Князь М.П. Урусов: формування державного і громадського діяча (кін. XIX – поч. XX ст.): Автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Недря Кирило Михайлович; Дніпропетр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара. – Д., 2012. – 18 с.
2. Лазебник В.И. Почетное гражданство в дореволюционном Екатеринославе // Скарби музеїв: збірник статей. Матеріали обласної наукової конференції до Міжнародного дня музеїв 2003 р. – Дніпропетровськ: АРТ-ПРЕС, 2005. – 156 с.
3. Чабан М. Діячі січеславської «Просвіти». – Дніпропетровськ: ІМА-прес, 2002. – 536 с.
4. Урусов Н.П. // Русская правда. – 1912. – 8 сентября. – № 1704.
5. Недря К.М. «Твой старый друг П. Столыпин» (до історії стосунків М.П. Урусова та П.А. Столипіна) // Історія і культура Придніпров'я: Невідомі та маловідомі сторінки. Випуск 10. Науковий щорічник. – Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2013. – С. 156-162.
6. Приложения к постановлениям Екатеринославского губернского Земского собрания 44-й очередной 1909 года сессии (с 4 по 19 декабря 1909 года). – Екатеринослав: Типография губернского земства, 1910. – 2137 с.
7. Урусов Н.П. // Русская правда. – 1912. – 8 сентября. – № 1704.
8. Статистико-экономический обзор Херсонской губернии за 1907 г. – Херсон: Тип. О.Д. Ходушиной, 1909. – 185 с.
9. Очерк о деятельности Гнеденского центрального ремесленного училища. – Екатеринослав, 1881. – 51 с.
10. Там само. – 51 с.
11. Козыряцкая С.И. Деятельность училища-хутора глухонемых в городе Александровске в начале XX века / С.И. Козыряцкая // Музейний вісник. – 2007. – Вип. 7. – С.97-111.
12. Недря К. Почесний громадянин міста Катеринослава – князь М.П. Урусов. Суспільно-політичний портрет [Текст] / Кирило Недря, Павло Чернобай. – Д.: Національний гірничий університет, 2013. – 159 с.
13. Там само. – 159 с.
14. Там само. – 159 с.
15. Там само. – 159 с.

Мясникова А.С.

аспірант,

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди*

**ХАРКІВСЬКА МУНІЦИПАЛЬНА ВЛАДА У 1871–1917 РОКИ
В ДОСЛІДЖЕННЯХ АВТОРІВ РАДЯНСЬКОЇ ДОБИ**

За часів радянської доби проблема міського самоврядування Харкова досліджувалась в контексті тогочасної ідеології, поверхнево в межах всієї Російської імперії без акцентування уваги на локальних проблемах розвитку муніципальної влади міста. Взагалі у тогочасній історіографії історія діяльності органів місцевого самоврядування Харкова зазначеного періоду була вивчена мало, головним чином в контексті відображення революційних подій.

Певний внесок у дослідження проблеми розвитку муніципальної влади у радянську добу зробив В.М. Твердохлебов у монографії «Міські фінанси» (1919 р.) [10]. Праця була опублікована під час Громадянської війни в Одесі та присвячувалася фінансовим аспектам розвитку муніципальної діяльності. Специфікою цього дослідження було надання комплексної характеристики економічного розвитку міст колишньої Російської імперії в період між Лютневою та Жовтневою революціями 1917 р.

Продовжив у радянські часи свої дослідження Л. Веліхов у праці «Основи міського господарства: загальне вчення про місто, його керівництво, фінансах та методах» (1928 р.) [2]. Автор досить детально аналізує специфіку міського фінансування та муніципального керівництва у цілому. Також розкриває особливості державного управління на місцях, його методи та форми. Але дослідник не висвітлює повну картину функцій та діяльності органів муніципальної влади в різні періоди державотворення та їх недоліки. У цілому колишній депутат IV Державної Думи, професор Л.А. Веліхов зробив спробу створити ґрунтовне дослідження з міського господарства. Автор підсумував ідеї та погляди з муніципальних проблем у дореволюційній літературі; ілюстрував приклади муніципального розвитку Харкова у зазначений період. Дослідник зменшує роль органів муніципальної влади у становленні демократичних засад в дореволюційний період.

У 1920-1930-х рр. відсутні статті та монографії присвячені діяльності Харківського міського самоврядування. Муніципальні органи влади Харкова розглядались лише в контексті висвітлення дореволюційної боротьби гласних. Харківська міська Дума характеризувалась контрреволюційною та виразником інтересів крупних торгівельно-промислових верств суспільства Харкова.

Історична література середини 1930-х – середини 1950-х рр. не торкалась діяльності міського самоврядування Харкова. Лише у зв'язку з «десталінізацією» країни з'явилися перші праці, присвячені ключовим проблемам історії міського самоврядування. Зокрема, монографія В.І. Астахова та Ю.Ю. Кондуфора (1955 р.) [1] присвячувалася революційним подіям 1905-1907 рр. у Харкові та губернії. Лише частково автори приділили увагу суспільно-політичній позиції гласних Харківського міського самоврядування без глибокого аналізу функціонування муніципальної влади під час даних подій.

Деяку увагу господарській діяльності органів Харківського міського самоврядування приділив О.Ф. Міхайлік у своєму дослідженні «Харкову – 300 років» (1956 р.). [7] Автор порівнює особливості господарського функціонування муніципальної влади Харкова у дореволюційний та радянський періоди, наводячи статистичні дані та виділяючи певні недоліки в управлінні імперською владою на місцях.

Протягом середини 1950-х – середини 1980-х рр. радянські автори продовжували вважати проблематику становлення, розвитку та діяльності органів місцевого самоврядування у дореволюційний період не актуальною. Применшувалась роль міських Дум у стабілізації суспільного життя під час революційних подій 1905-1907 рр.

П.А. Зайончковський [4; 5] у своїх дослідженнях надає характеристику російському самодержавству в кінці XIX ст., робить аналіз підготовки й проведення муніципальної контрреформи 1892 р. У працях узагальнено великий фактичний матеріал, що розкриває природу самодержавної влади в Російській імперії в XIX в. Аналізуючи численні джерела, автор характеризує всі групи чиновництва – від нижчих чинів до вищої бюрократії, дає оцінку діяльності державних чиновників того часу. Але його наукові роботи є висвітленням муніципальної тематики лише в глобальних загальноімперських масштабах, не вдаючись до критики та аналізу локальних аспектів муніципалітетів на місцях.

Історію дореволюційних державних установ Російської імперії розглядав у 1983 р. в своєму дослідженні М.П. Єрошкін [3]. Автор акцентує увагу на проблемах становлення відповідних установ муніципалітету, напрямках їх діяльності та взаємодії, недоліках та причинах реформування муніципальної системи держави шляхом заміни одних державних установ іншими.

Л.Є. Лаптева розглянула становлення форм місцевого самоврядування в масштабах Російської імперії 1860-1880-х рр., проаналізувала закономірності та тенденції виникнення і розвитку тогочасних органів муніципалітету [6]. Вона підкреслила, що реформа міського самоврядування була кроком вперед у справі організації муніципалітетів та утворення правової держави в Російській імперії.

На окрему увагу заслуговує монографія В.А. Нардової [8; 9], яка ґрунтується на широкій джерельній базі. Дослідниця вивчає позастанове міське самоврядування Російської імперії у 1870-1892 рр., звертаючись до деяких аспектів діяльності органів міського самоврядування м. Харкова. Надаючи узагальнюючі аспекти формування муніципалітету, авторка прослідковує спадковість і водночас суперечливість еволюціонування самоврядних структур Російської імперії.

Таким чином, радянська історіографія епізодично розкриває основні питання даної проблематики. Проблема діяльності органів міського самоврядування Харкова не була предметом окремих наукових досліджень радянських істориків. У цілому, у центрі уваги вище згаданих радянських науковців була, перш за все політика уряду щодо муніципалітетів, яку вони розглядали через призму тогочасної методології. Це обумовило відповідну тенденцію поглядів дослідників.

У цілому дослідження радянськими вченими багатьох проблем історії органів місцевого самоврядування як на загальноросійському, так і на місцевому рівнях дозволило створити картину діяльності муніципалітетів Російської імперії та зробити висновки щодо значення системи місцевого самоврядування у вітчизняній історії. Автори регіональних праць зробили вагомий внесок у вивчення історії муніципалітетів, окремих напрямів місцевої управлінської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Астахов В., Кондуфор Ю. Революционные события 1905-1907 гг. в Харькове и губернии / В. Астахов, Ю. Кондуфор. – Харьков: Облиздат, 1955. – 120 с.

2. Велихов Л. Основы городского хозяйства: общее учение о городе, его управлении, финансах и методах / Л. Велихов. – М., Л.: ГИЗ, 1928. – 468 с.
3. Ерошкин Н.П. История государственных учреждений дореволюционной России / Н.П. Ерошкин. – М.: Высшая школа, 1983. – 352 с.
4. Зайончковский П.А. Правительственный аппарат самодержавной России в XIX веке / П.А. Зайончковский. – М.: Мысль, 1978. – 288 с.
5. Зайончковский П.А. Российское самодержавие в конце 19 века / П.А. Зайончковский. – М.: Мысль, 1970. – 444 с.
6. Лаптева Л.Е. Становление буржуазных форм местного самоуправления в России (60-80 гг. XIX века) / Л.Е. Лаптева // Закономерности возникновения и развития политико-юридических идей и институтов [Сб.ст.]. – М., 1986. – С. 85-94.
7. Михайлик О.Ф. Харкову – 300 років. Короткий історико-економічний нарис / О.Ф. Михайлик. – Харківське обласне видавництво, 1956. – 131 с.
8. Нардова В.А. Городское самоуправление в журналистике 70-80-х гг. 19 века / В.А. Нардова // Общественная мысль в России в 19 веке: Сб. ст. – Л., 1986. – С. 159-180.
9. Нардова В.А. Городское самоуправление в России в 60-х – начале 90-х гг. 19 века: правительственная политика / В.А. Нардова. – Л.: Наука, 1984. – 260 с.
10. Твердохлебов В.Н. Местные финансы / В.Н. Твердохлебов. – Одесса: Кн. Изд. Ивасенко, 1919. – 304 с.

Носенко А.А.

аспірант,

*Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника*

ЧОМУ САМЕ П'ЯСТИ:

ДО ПИТАННЯ ВИБОРУ ПОЛІТИЧНОГО ПРИТУЛКУ СЕРЕД РУСЬКИХ КНЯЗІВ-ВИГНАНЦІВ ХІ–ХІІІ СТОЛІТТЯ

Польща завжди займала значне місце у зовнішній політиці України. Маючи спільний кордон понад 500 км. Польща і Україна, за роки незалежності, стали важливими партнерами не тільки у економічному, але й в стратегічному плані. Також, важко переоцінити культурний взаємозв'язок між нашими країнами. Поляки і українці (як народи) мають, щонайменше, десять століть спільної історії. В зв'язку з перспективою подальших взаємовідносин між нашими державами, ми вважаємо, що студії присвячені вивченню спільної українсько-польської історії є вкрай актуальними. Вчені-медієвісти, в свою чергу, стоять біля витоків вивчення історії взаємовідносин наших народів.

Поза сумнівами, що поляки, в культурному і мовному відношеннях є дуже близькими до українців. Причини такої «близькості» криються у спільному походженні предків, адже всі ми слов'яни. Така культурна спорідненість, тим більше, відчувалась нашими предками русинами.

На початку ХІ ст. серед представників правлячої династії Давньоруської держави – Рюриковичів, починають з'являтися поодинокі випадки, коли князі під тиском певних обставин (як правило не порозуміння з родичами) мусили